

'Bouw het stelsel niet op uitzonderingen'

foto BMC

Peter Paul Doodkorte, partner bij Vondel en Nassau, is een veelgevraagd spreker over jeugdzorg en de transities. Binnenkort is hij dagvoorzitter tijdens het congres *De kracht van het sociale wijkteam*. 'De grootste uitdaging is een cultuurverandering, niet de stelselverandering.' *Olaf Stomp*

at verwacht je van de wijkteams?

'We zullen die teams de komende jaren nog wel behoorlijk moeten doorontwikkelen. Je ziet in allerlei analyses dat het wijkteam wordt gezien als het panacee voor alles. Ik ben een groot fan van het denken achter de teams. Tegelijkertijd zie ik het risico dat de teams de nieuwe CJG gaan worden (Centra voor Jeugd en Gezin, OS). Die moesten integraal gaan werken met ketenpartners. Dat heeft uiteindelijk niet gebracht wat we ervan verwachtten. Dat kwam juist door die ketensamenwerking, doordat partijen met elkaar samenwerkten zonder dat iemand eigenaar was van het probleem. Om dat nu te voorkomen moet er voor de sociale teams een entiteit komen, waar er op zijn Hollands gezegd gewoon een baas is.'

► *Maar dan richt je weer een organisatie op. Weer een instituut?*

‘Dat hoeft niet per se. Vaak wordt bij sociale wijkteams gedacht aan cohorten van twintig, 25 mensen. Ik denk aan zo’n vier à vijf mensen. En die wijkteams moeten allemaal in de wijk aanwezig willen zijn, maar niet allemaal de baas willen spelen. Eén persoon moet verantwoordelijk zijn voor wat er moet gebeuren en wie daar bij nodig is.’

Vergelijk het met Schiphol. Daar is maar één verkeers-toren. Er komen dagelijks heel veel vliegtuigen binnen. Maar degene in de verkeerstoren bepaalt de volgorde van aankomst en vertrek. Maar de verkeerstorenleider is niet degene die vliegtuigen aan de grond zet en in de lucht brengt. Dat zijn gescheiden verantwoordelijkheden. Je moet dus heel duidelijk afspreken op gezinsniveau: wie is hier de verkeersleider?’

Wie moeten er in het team zitten?

‘Ik ga nu een aantal professionals op de tenen staan, maar eigenlijk heb je de goeie moekes en papa’s nodig die het leven kennen. Daarnaast heb je ook professionals nodig. Hun toegevoegde waarde is dat ze gestudeerd hebben en dat ze meer weten over de achterliggende problematiek. Vervolgens moet je ook naar de samenstelling van een wijk kijken. Wonen er veel voornamelijk oudere mensen dan moet je knowhow hebben over het ouderendomein. Is het juist een Vinexwijk met jonge gezinnen, dan moet er verhoudingsgewijs meer kennis zijn over jeugd.’

‘Mijn vader was vroeger hoofd van de lagere school. Samen met de wijkverpleegkundige, de huisarts en de pastoor vormde hij het sociaal wijkteam van het dorp. Zij wisten wat er speelde en wij wisten dat wij hen erbij moesten halen als het nodig was. Wat je nu ziet is dat alle organisaties in die wijk willen zitten. Als we niet oppassen is er straks een wijkteam voor de AWBZ-zorg, een wijkteam voor de Wmo, een wijkteam voor de schuldhulp, een wijkteam voor de participatie... Dan hebben we op wijkteamniveau de schotten teruggebracht.’

Je hebt het over vroeger, maar de samenleving is inmiddels veel complexer geworden...

Ja, maar niet omdat wij mensen complexer geworden zijn maar de systemen. Het is eigenlijk heel simpel, maar we maken het moeilijk door de systemen die er omheen zitten. We denken allemaal vanuit stelsels en organisaties.’

Die systeemwereld lijkt mij heel krachtig. Valt die wel te veranderen?

‘De grootste uitdaging is een cultuurverandering, niet de stelselverandering. Dat is absoluut waar. Wij maken ons verschrikkelijk druk over dat stelsel. Maar het gaat erom dat professionals zich niet meer gaan verschuilen achter het protocol. Dat zal niet van de ene dag op de andere dag voltooid zijn. Van cultuurveranderingen weten we dat die langere tijd nodig hebben.’

Het zou goed zijn om op de sociale opleidingen daarvoor een belangrijk fundament te leggen, meent Doodkorte. Daar zou minder aandacht mogen zijn voor psychologische problemen van cliënten en meer voor het aanleren van onderhandelingsvaardigheden. Een gezinsvoogd bijvoorbeeld heeft daar later veel aan, vindt Doodkorte. Binnenkomen in het gezin en direct je machtspositie gebruiken, is geen constructieve werkwijze. Zorgen dat je ouders meekrijgt in de hulpverlening des te meer en daar zijn die vaardigheden erg belangrijk voor.

Kan dat altijd? Soms hebben hulpverleners te maken met cliënten die niet willen of niet kunnen meewerken aan de verbetering van hun situatie...

‘Niet altijd. Natuurlijk zijn er uitzonderingen maar we moeten het stelsel niet op uitzonderingen baseren. We moeten het stelsel bouwen op *common sense*. Uitzonderingen vereisen maatwerk en dat verdraagt zich niet met stelsels.’

Zijn sociale professionals klaar voor de beoogde manier van werken in de wijkteams?

‘Er zijn meer professionals die het kunnen dan we denken. Maar ook hier zit de systeemwereld ons in de weg. De uitvoerend werker weet precies waar het fout gaat. Maar ze hebben met managers en directeurs te maken die in de systeemwereld afspraken met elkaar hebben gemaakt.’

Wat vind je van de kritiek vanuit de jeugd-ggz dat specialistische hulp in het gedrang komt na de transities in 2015?

‘Bullshit. Zij roepen het beeld op dat gemeentebestuurders gaan bepalen welke hulp een kind moet krijgen. Dat gaat helemaal niet gebeuren. Tegelijkertijd ben ik niet blind voor het feit dat we te weinig kijken naar de context. We zijn te veel gefocust op één probleem. Toen de DSB-bank failliet ging, kreeg Bureau Jeugdzorg extra meldingen over huiselijk geweld en kindermishandeling. Toen is Jeugdzorg extra gaan beschermen. Ik zei: “We kunnen dat jeugdzorggeld beter uitgeven aan schuldhulpverlening of arbeidsmarktmiddelen want dan nemen we de oorzaken weg.”

20 mei is het congres over sociale wijkteams. Wat hoop je dat aan het eind van de dag is bewerkstelligd?

‘Ik hou dit soort verhalen met enige regelmaat. Wat ik merk is dat het helpt om mensen te inspireren zaken weer terug te brengen naar hun simpelheid. Al die institutionele *fuss* is niet belangrijk. Ik beoog met de congresdag zaken terug te brengen naar de essentie. En de essentie is de logica van het gezonde verstand.’ ❖

DE KRACHT VAN HET SOCIALE WIJKTEAM

Het Logacomcongres, waarvan Sozio mediapartner is, is dinsdag 20 mei in De Reehorst in Ede. Meer informatie over het programma is te vinden op: wijkteamcongres.nl